

Apríl- mesiac lesov a vtáctva

Vtákmí roka 2015 sa stávajú vrabec domový a vrabec poľný. Dôvodom je ich výrazný pokles v mnohých regiónoch Slovenska.

Kto by z nás nepoznal krásnu rozprávku od Ludmily Podjavorinskej „Čin-Čin“, príbeh o lenivom vrabčiakovi Čimovi, ktorý sa po mnohých príručkách nakoniec stane správnym vrabčím otcom. Alebo menej známú minibájkku od Karla Čapka „Vlastníctvi“, v ktorej vychvaluje vrabce, aké sú to roztomilé tvory, bezstarostné, šantivé, večne zádrapčivé, bitkári, ufúľanci, ktorí spia za komínom. Má ich rád, avšak, len do tej doby, pokiaľ mu nezačnú ozobávať jeho čerešňu. Hneď berie palicu, vzduchovku a láska k nim sa stráca s poznaním, že mu stiahli na jeho majetok. Väčšina ľudí mala k vrabcom takýto prístup. Došlo to až tak ďaleko, že vrabcov je z roka na rok stále menej. Kým ešte v 90-tych rokoch boli najpočetnejším vtáčim druhom, dnes je situácia iná. Na mnohých miestach po celom Slovensku totiž v tichosti miznú. Aj v našom regióne je tomu tak.

Úbytok vrabcov potvrdzujú aj ornitológovia. Preto tohtoročnú kampaň Vták roka spúšťajú netradične. Operencom roka sa nestáva jeden druh, ale hneď dva – vrabec domový a vrabec poľný. Oba druhy si zaslúžia našu pozornosť. Úbytok ich populácie súvisí s mnohými faktormi. Chemizácia v poľnohospodárstve, úbytok hmyzu či hniezdnych možností, ale aj zánik hospodárskych dvorov. To

sú faktory, ktoré sa podpisujú pod to, že vrabcov je čoraz menej. Mestské populácie vrabca sú ohrozované aj počas zateplovania a rekonštrukcie panelákov. Menej vrabcov čviriká aj na strechách. To, že vrabce začali miznúť, zbadali sme už pred desiatimi rokmi. Nevážime si prírodu.

Vrabec domový, je malý spevavec z čelade vrabcovitých. Je to vtáčik prispôsobený životu v ľudskom prostredí. Vďaka tomu je aj najrozšírenejším vtákom na svete. Pravdepodobne pochádza z Blízkeho východu a do Európy, Ázie a napokon aj do celého sveta sa dostal vďaka ľuďom. Donedávna išlo o typický druh miest a obcí, kde hľadal úkryt a potravu. V poslednej dobe však z mnohých príčin postupne mizne. Vrabec poľný je blízkym príbuzným vrabca domového. Obýva však skôr otvorenú krajinu so sadmi, krovinami a poliami. Je to rovnako kozmopolitný druh, ako jeho príbuzný. Obýva väčšinu Eurázie, ale vďaka ľuďom sa rozšíril tiež do celého sveta. Podobne, ako u vrabca domového, išlo o typický európsky druh, ktorý však v poslednej dobe vídať len zriedka. Niekoľko zaujímavostí o vrabcoch. Hniezdo si stavia v dutine alebo pukline budov alebo stromov, je postavené z trávy, koreňov, kúskov špagátov, starého papiera a látky. Vystelie si ho jemnou srstou, vlnou a perím Najradšej maškrtí drobný hmyz a pavúky, ale aj výhonky rastlín a kvetov, či ovocných stromov. Nepohrdne ani odpadkami, hlavne však semenami. Keďže nepohrdne ani

odpadkami, bolo ich vídať najčastejšie, ako hľadajú potravu v kontajneroch. Vrabec vytváral často veľké a hlučné krdle, energicky čvirikajúce a štebotajúce. Spev sa skladá z monotónne opakovaných cvrlikavých slabík, vábenie znie ako známe čvirkanie "čimčarání" a "čimčim, čimčarara, čim, čim, čim". Pri nebezpečenstve varuje "čer itititit". Okrem chemikálií a výfukových plynov, či polystyrénu na zateplených budovách sú ich nepriateľom aj dravce, napr. sokol myšiar, ktoré v posledných rokoch prenikajú do miest. Samica znáša asi 5 vajíčok, ktoré majú odlišnú farbu, a to dokonca i v jednej znáške. Na vajíčkoch sedia obaja rodičia a mláďatá sa vyliahnú asi za 12 dní. Dospelý vrabec domáci meria asi 15 cm. V minulosti, keď sa vrabec živil výlučne obilím, predstavoval pre poľnohospodárstvo vážny problém, že si to ani nedokážeme predstaviť. Niekoľko stočlenné krdle sa na sklonku leta prichádzali podeliť s farmármi o ich úrodu. Zostalo po nich rozhádzané zrno, vylúpané makovice, poodštipované púčiky ovocných stromov a ozobaná kľúčica zelenina. Obyvatelia ťažko znášali aj agresívne správanie vrabca voči iným vtákom a hlučnosť a znečistenie, ktoré bolo v miestach, kde vrabce žili. A čo na záver dodať. Spoločne sa snažme o to, aby to známe „čim-čim“ nás sprevádzalo aj naďalej. Nech ďalšie generácie sa tiež potešia z toho malého nezbedného vtáčika, ktorý nám spôsobuje starosť, ale najmä radosť a úžitok.

Mgr. A. Grondželová

Medzinárodný deň Rómov

Dňa 8.apríla si ľudia na celom svete pripomínajú deň Rómov.Tento sviatok si Rómovia pripomínajú ako svoj pamätný deň na počesť prvého celosvetového stretnutia Rómov na svojom I.kongrese v dňoch 8.-12.4.1971 v Orpingtone pri Londýne.

Na tomto stretnutí prijali Rómovia svoju vlajku a hymnu.Vlajka sa skladá z dvoch pásov.Spodný pás je zelený,symbolizuje spätosť Rómov s prírodou a horný modrý pás zase nebo,pod ktorým Rómovia žijú.V strede vlajky je ozubené koleso so šestnástimi hrotmi,symbolizujúcimi kočovný život Rómov.

Pri tejto príležitosti sa konajú rôzne kultúrne akcie.

Členovia komisie sociálnej,zdravotnej,-bytovej a pre rómsku komunitu pri MsZ

zorganizovali dňa 9.apríla spolu s mestom Krompachy Deň Rómov.

V divadelnej sále Domu kultúry v Krompachoch sa zišlo asi 400 rómskych detí zo Špeciálnej základnej školy a základnej školy na SNP ulici spolu so svojimi pedagógmi.

Pekný kultúrny program pre nás všetkých pripravili členovia rómskej kapely - Mníšenský chlapani ,ktorí zahrli a zaspievali slovenské,rumunské a rómske piesne.

Všetkých prítomných privítala a celým programom sprevádzala pani Zdenka Stettnerová.

Na úvod programu pani Zdenka odovzdala slovo pani primátorke Ing.Ivete Rušinovej,ktorá sa milým slovom prihovarila deťom a vo svojom príhovore zdôraznila,že sa musia učiť,aby niečo v živo-

te dosiahli a neskončili len na Úrade práce.

Vo vestibule Domu kultúry bola nainštalovaná výstava ručných prác rómskych detí,ktoré dodali základná škola na SNP ulici a Špeciálna základná škola.Aj z týchto prác bolo vidieť koľko šikovných a zručných detí navštevuje tieto školy.

Naše poďakovanie patrí pani primátorke Ing.Ivete Rušinovej,pani Anne Nemčíkovej,prednostke MsÚ,ktorá oslovila členov rómskej kapely a Jánovi Znancovi,ktorí nám pomohli celú akciu zabezpečiť.

Moje poďakovanie patrí členkám komisie p.Anne Krakovej, Viere Repaskej a Izabele Slobodníkovej za zdarný priebeh akcie.

Olga Dzimková, predsedníčka komisie sociálnej, zdravotnej,bytovej a pre rómsku komunitu